

Avdelningen för register och statistik
Statistik 2

Det statistiska registrets framställning och kvalitet

Registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning

Här beskrivs registret över insatser till äldre och personer som har fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning och som får kommunal omsorg enligt socialtjänstlagen.

Referenstid

Sedan juli 2012 samlas uppgifter in månadsvis om äldre och personer med funktionsnedsättning.

Innehållsförteckning

<i>Det statistiska registrets framställning och kvalitet</i>	1
Referenstid.....	1
<i>Innehållsförteckning</i>	2
<i>Det statistiska registrets framställning</i>	3
F1 Det statistiska registrets sammanhang	3
F2 Utformning av framställningen	3
F2.1 Det statistiska registrets innehåll i stora drag	3
F2.2 Datakällor	3
F2.3 Tidsaspekter.....	3
F2.4 Insamlingsförfarande	4
F2.5 Bearbetningar med granskning	4
F3 Genomförande	5
F3.1 Kvantitativ information	5
F3.2 Avvikelser från utformningen.....	6
<i>Det statistiska registrets kvalitet</i>	7
K1 Relevans	7
K1.1 Ändamål och informationsbehov	7
K1.2 Registrets innehåll.....	7
K2 Tillförlitlighet	8
K2.1 Tillförlitlighet totalt	8
K2.2 Osäkerhetskällor	9
K2.3 Preliminärt register jämfört med slutligt	10
K3 Aktualitet och punktlighet	10
K3.1 Framställningstid	10
K3.2 Frekvens.....	10
K3.3 Punktlighet	10
K4 Tillgänglighet och tydlighet	11
K4.1 Tillgång till registret	11
K4.2 Informationsspridning	11
K4.3 Dokumentation.....	11
K5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	11
K5.1 Jämförbarhet över tid	11
K5.2 Sammanvändbarhet med andra register	11
<i>Allmänna uppgifter</i>	11
U1 Sekretess och personuppgiftsbehandling	11
U2 Bevarande och gallring	12
U3 Uppgiftsskyldighet	12
U4 Internationell rapportering	12
U5 Historik	12
U6 Kontaktuppgifter	12
Versionshistorik	12

Det statistiska registrets framställning

F1 Det statistiska registrets sammanhang

Socialstyrelsen förvaltar en rad personnummerbaserade register som används som underlag för statistik och forskning rörande hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning (SOL) är ett av Socialstyrelsens socialtjänstregister.

SOL omfattar uppgifter om äldre och personer som har fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning och som får kommunal omsorg enligt socialtjänstlagen. Registret innehåller uppgifter om cirka 400 000 personer per mätning. Det gäller enbart beslut som har verkställts (tidigare ingick samtliga fattade beslut, men det ändrades 2012).

SOL ger underlag för den officiella statistiken om insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning i Sverige. Registrets data används också för forskning.

F2 Utformning av framställningen

F2.1 Det statistiska registrets innehåll i stora drag

SOL är ett nationellt register som innehåller uppgifter om äldre och personer som har fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning och som får kommunal omsorg enligt socialtjänstlagen. Registret innehåller uppgifter om cirka 400 000 personer per mätning.

Tre delregister finns:

1. **R_SOL** innehåller *pågående beslut* (verkställda och fortfarande aktiva), beslut den sista dagen varje månad from 2012-07-31.
2. **R_SOL_INCR** innehåller *ändringar i beslut* per månad 2012-07-31.
3. **R_SOL_20072012** innehåller data som, på uppdrag av Socialstyrelsen, samlades in av konsult mellan åren 2007–2012.

F2.2 Datakällor

Den primära datakällan är de enskilda socialnämndernas uppgifter inom kommunerna. Kommunerna styr själva över vilka administrativa system de använder för att hålla denna information samt vilka processer de använder för att extrahera information och leverera uppgifterna till Socialstyrelsen. I regel används programvara och tjänster som inköps ifrån IT-bolag.

F2.3 Tidsaspekter

Sedan juli 2012 samlas data in av Socialstyrelsen varje månad. Data som samlas in gäller dels *pågående beslut* – verkställda och aktiva beslut den sista dagen varje månad (delregister: SOL eller SOL1). Data samlas också in om ändringar i beslut som skett under månaden, dvs. om beslut som tagits, verkställts eller avslutats under månaden samt datum för dessa ändringar (delregister: SOL_INCR).

Mellan åren 2007 – 2012 samlades data in av konsult (delregister: SOL_20072012). Nio datainsamlingar gjordes. Tvärsnitt finns över aktiva beslut (oavsett verkställighet) för följande datum:

2007-10-01

2008-06-30
2008-12-31
2009-06-30
2009-12-31
2010-11-01
2011-04-01
2011-10-01
2012-04-01

F2.4 Insamlingsförfarande

F2.4.1 Datainsamlingsmetoder och leverantörer

Uppgifter gällande socialtjänstinsatser samlas in genom en process som till stor del är automatiserad, där data regelbundet hämtas direkt ur kommunernas administrativa system. Uppgifterna ska lämnas senast den 15:e varje månad.

Skyldighet att rapportera in uppgifter till SOL sker med stöd av 2 § förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter. Specificering av vad och hur inrapportering ska ske finns definierat i Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:86) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning.¹ Föreskrifterna är utarbetade efter samråd med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

F2.4.2 Mätning

Data samlas in enligt gällande föreskrifter, se avsnittet ovan. Förtydligande av vad som ska samlas in återfinns på Socialstyrelsens hemsida (inrapportering).² Det handlar om en del grunduppgifter som personnummer, kommun och boendeform, etc. Samt specificerade uppgifter om t.ex. hemtjänst, separata biståndsbeslut, och beslut om korttidsplats. Kommunerna styr själva över vilka administrativa system de använder för att hålla denna information och processer för att extrahera information ur dessa.

F2.4.3 Brister i leveranser

De vanligaste kända bristerna är att en uppgiftslämnare helt uteblir med en leverans en viss månad, eller att leveransen saknar vissa uppgifter. Det finns olika typer av kontroller: tekniska, logiska och bortfallskontroller. Exempelvis kontrolleras att alla filer finns, har rätt format och godkända värden. Vissa leveranskontroller är stoppande, vilket betyder att hela leveransen stoppas om den innehåller vissa fel, medan andra kontroller genererar en varning men leveransen släpps ändå igenom.

F2.5 Bearbetningar med granskning

F2.5.1 Kodning

Ej relevant.

¹ Föreskrifterna är delvis ändrade genom ändringsförfattningarna HSLF 2018:14 och HSLF 2021:106.

² <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/register/lamna-uppgifter-till-register/aldre-och-personer-med-funktionsnedsattning/>

F2.5.2 Dubblettkontroller

Dubblettkontroller görs på så vis att kommunerna inte får godkänt att skicka in filer där det förekommer flera rader med helt identiskt innehåll.

F2.5.3 Rimlighetskontroller

Rimlighetskontroller eller avvikelsekontroller görs av ansvarig statistiker, dvs. kontroller om kommuner rapporterat värden som är väldigt avvikande. Dessa kommuner frågas då om den avvikande rapporteringen är korrekt. Avvikelsekontrollerna görs till betydande del manuellt. Fokus på kontrollerna ligger på om de viktigaste uppgifterna rapporterats avvikande (antal individer med hemtjänstbeslut, antal individer med särskilt boende, hemtjänststimmar, korttidsplats), men även avvikande rapportering för andra, mindre centrala insatser kontrolleras med omväxlande fokus. I normalfallet vänder sig statistiker vid Socialstyrelsen med frågor till cirka tio kommuner angående avvikande rapportering. Målsättningen är att göra detta varje månad när registret är klart.

F2.5.4 Imputeringar

Inga imputeringar görs.

F2.5.5 Modellbaserade beräkningar

Inga modellbaserade beräkningar görs.

F2.5.6 Jämförelser med andra register och datakällor

Inga jämförelser med andra datakällor görs.

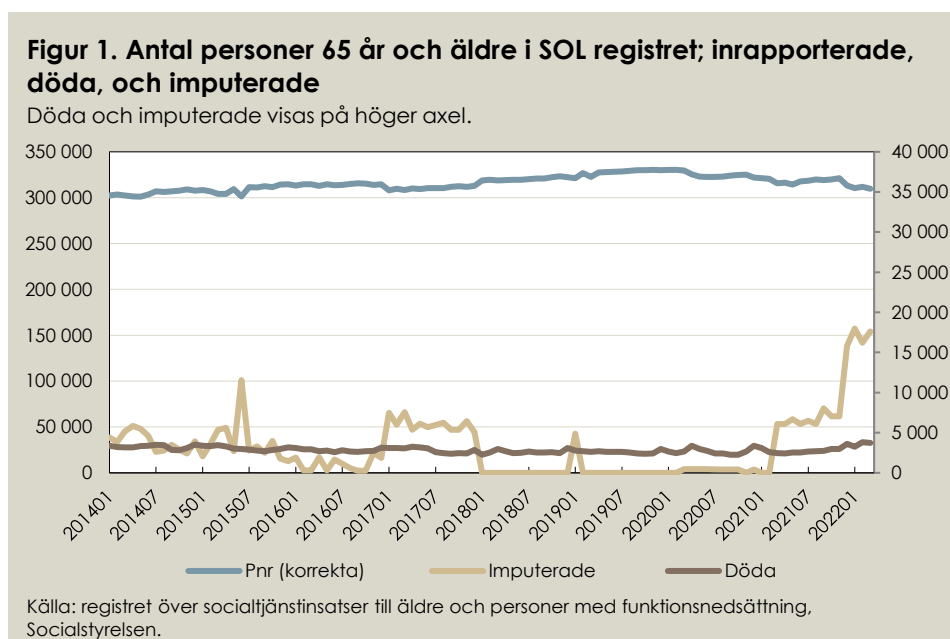
F3 Genomförande

F3.1 Kvantitativ information

Figur 1 nedan visar en sammanställning över den del av registerpopulationen som är 65 år och äldre. Antal personer som rapporteras in varje månad ligger kring 330 000. De inrapporterade och *korrekta* observationerna, dvs. antal unika personer *vid liv* och *med insats* som rapporterats in *utan* justering för bortfall visas i figuren med mörkblå linje.

Det är vanligt att några kommuners rapportering bli försenad, vilket leder till att uppgifter saknas för de senaste perioderna i registret. För de kommunerna redovisas uppgifterna ifrån den närmaste perioden som de har rapporterat (imputering). Antal imputerade visas också separat på höger axel, så att man får en uppfattning om hur många personer vi saknar information om. Även antal döda personer, dvs. personer som enligt dödsorsaksregistret var avlidna den dagen då kommunerna rapporterat att den avlidna haft en insats visas på höger axel.

Av figur 1 framgår att de senaste månaderna i registret har störst bortfall. Den ljusbruna linjen estimerar saknade observationer från kommuner som inte rapporterat in uppgifter. Med tiden får Socialstyrelsen i regel in rapportering från samtliga kommuner. Av figur 1 framgår det också att antalet avlidna med insats som rapporteras in varje månad är relativt konstant (mörkbrun linje).

F3.2 Avvikelser från utformningen

Inga avvikelser har gjorts från utformningen, data samlas in till registret enligt föreskriften.

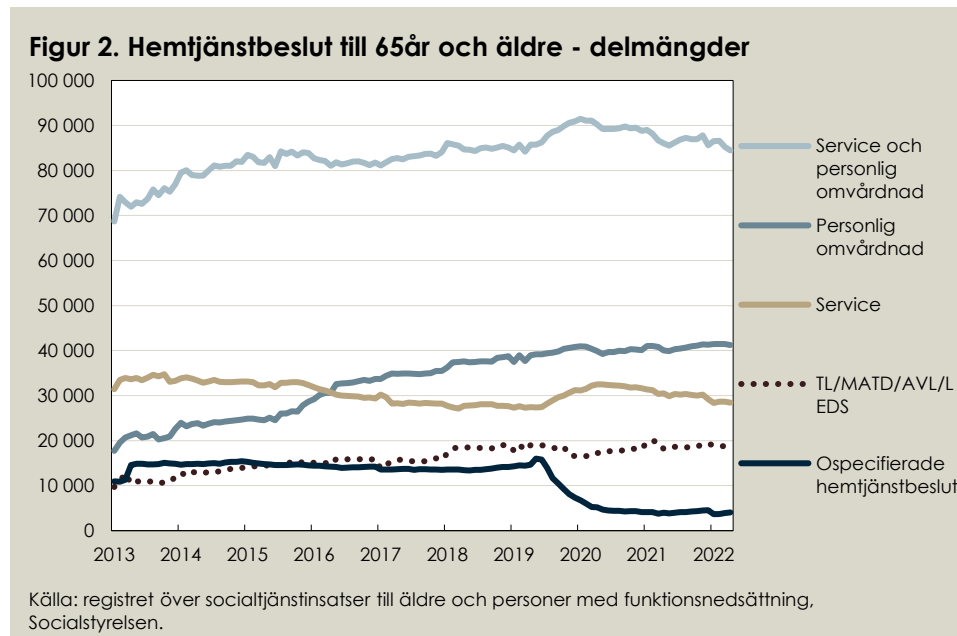
Utformningen av datainsamlingen är dock inte optimal för analys av data. Här vill Socialstyrelsen redogöra särskilt för uppgiften hemtjänstbeslut. Ett hemtjänstbeslut, enligt utformningen/föreskriften kan bestå av följande delbeslut (samt kombinationer av dessa):

1. ingenting specificerat
2. personlig omvårdnad
3. service
4. trygghetslarm
5. matdistribution
6. ledsagning
7. avlösning

Insatserna enligt 4–7 kan också rapporteras såsom s.k. enskilda beslut. Dessa insatser kan alltså rapporteras både såsom delbeslut inom ett hemtjänstbeslut och såsom ett enskilt beslut (ej hemtjänstbeslut). En konsekvens av detta är att en del kommuner rapporterar dessa insatser såsom (delbeslut inom) hemtjänstbeslut medan andra rapporterar dem såsom enskilda beslut. Konsekvensen blir att antalet *hemtjänstbeslut* kan rapporteras olika av olika kommuner. Typexemplet är att kommun X väljer att rapportera alla insatser om trygghetslarm såsom hemtjänstbeslut medan kommun Y väljer att rapportera alla trygghetslarm såsom enskilda beslut. Vid en jämförelse av antalet hemtjänstbeslut mellan kommunerna kommer det då framstå som att kommun X tillhandahåller mycket mer ”hemtjänst” (har flera hemtjänstbeslut) per invånare jämför med kommun Y.

För att kunna redovisa hemtjänst på ett sätt som är jämförligt mellan kommuner brukar Socialstyrelsen därför redovisa antalet hemtjänstbeslut exklusive de beslut som enbart består av en eller flera av insatserna 4–7. Detta illustreras i figur 2 nedan. Den streckade linjen visar de hemtjänstbeslut som bara består av en

eller flera av följande insatser: Trygghetslarm / Matdistribution / Ledsagning / Avlösning.

Det statistiska registrets kvalitet

K1 Relevans

K1.1 Ändamål och informationsbehov

K1.1.1 Registrets ändamål

Registrets huvudsyfte är att kunna framställa registerbaserad statistik samt att utgöra underlag för forskning.

K1.1.2 Registeranvändares informationsbehov

Registret används som underlag vid framtagning av statistikprodukter på Socialstyrelsen. Registret används också vid analys, utredning och utvärdering på Socialstyrelsen, Regeringskansliet, media och inom forskning. Registret utgör också underlag till SKR:s databas Kolada som bl.a. används av kommunerna.

K1.2 Registrets innehåll

K1.2.1 Objekt och population

Registrets mål- och observationsobjekt är personer som har beviljats bistånd enligt 4 kap. 1 och 2 a §§ socialtjänstlagen (2001:453) vad avser insatser till äldre och personer med funktionshinder.

K1.2.2 Variabler

De uppgifter som samlas in om populationen framgår av bilaga 1 och 2 i HSLF-FS 2016:86.³

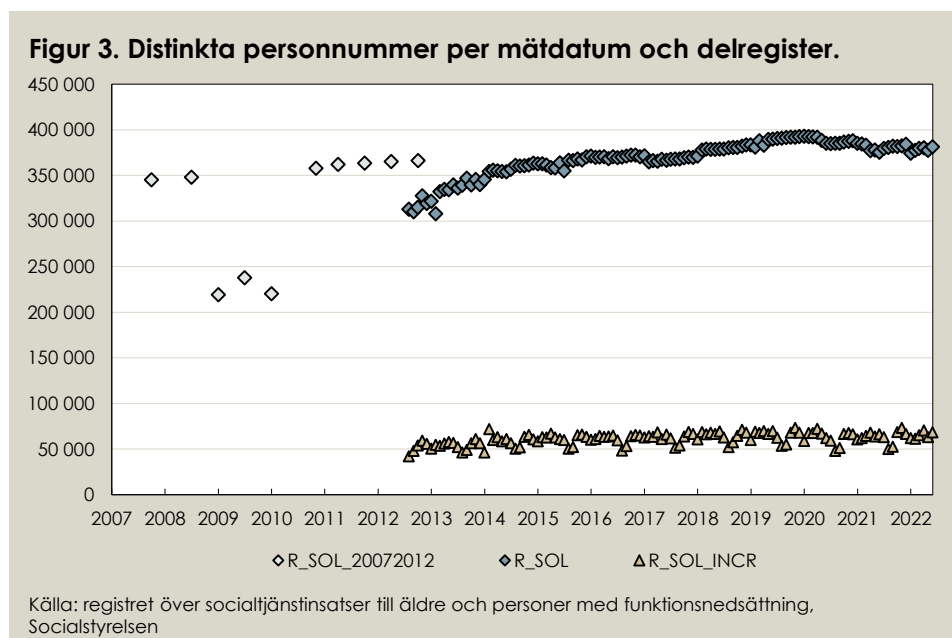
³ Se även HSLF-FS 2021:106.

K1.2.3 Referenstider

Det finns tre delregister för SOL. I detta dokument fokuseras på det delregister som Socialstyrelsen använder för den löpande statistik-framställningen: ”SOL”, eller ”SOL1” (”1” eftersom dess innehåll beskrivs i föreskriftens 1:a bilaga.) SOL1 (R_SOL i figuren nedan) innehåller data fr.o.m. juli 2012 om pågående socialtjänstbeslut. Referenstid för respektive månadsmätning är den sista dagen i varje månad.

Uppgifterna i SOL2 (R_SOL_INCR i figuren nedan) samlas in samtidigt som uppgifterna i SOL1. SOL2 innehåller uppgifter om beslut som förändrats under månaden (nya beslut, verkställda beslut, avslutade beslut) samt datum för dessa förändringar.

R_SOL20072012 är ett historiskt register, dvs. uppdateras inte längre. Det innehåller uppgifter för åren 2007–2012. Data samlades under denna tid in av konsult. Som framgår av figur 3 finns det få observationsdatum, tio spridda över totalt sex år.

K2 Tillförlitlighet

K2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i registret är främst beroende av tillförlitligheten i de administrativa system som kommunerna extraherar uppgifter ifrån, och deras processer för att extrahera den relevanta informationen. Inga kvalitetsundersökningar är utförda.

Olika insatser rapporteras med olika spridning över kommunerna (Tabell 1). Detta säger ingenting definitivt om tillförlitlighet men det kan ge indikationer. Variationskoefficienterna (standardavvikelsen delad över medelvärdet) per insats visar hur likt kommunerna rapporterar olika insatser – hur stor/liten spridningen i rapporteringen är över kommunerna per insats görs jämförbara med detta mått. Noterbart är att de vanligt förekommande insatserna *Trygghetslarm*, *Hemtjänst*,

och *Särskilt boende* rapporteras relativt lika över kommunerna (relativt låg variationskoefficient), medan de mindre vanligt förekommande insatserna (där medelvärdet för prevalensen är låg) rapporteras med mycket större variation över kommunerna.

Rapporteringen av *Timmar per dygn* (hemtjänsttimmar till personer i ordinärt boende) samt *Matdistribution* har relativt stor spridning över kommunerna med hänsyn till att de också är relativt omfattande eller vanligt förekommande insatser.

Tabell 1. Sammanfattande statistik över prevalens (insats per invånare) bland 65 år och äldre. Kommunernas rapportering för perioden 202102.

Insats	Antal obs. (N)	Medelvärde	Standardavvikelse	Variationskoefficient
Trygghetslarm	290	9,9%	2,0%	20%
Hemtjänst	290	6,8%	1,4%	21%
Särskilt boende	290	3,5%	1,0%	29%
Matdistribution	290	3,0%	2,3%	76%
Timmar per dygn	290	9,8%	13,7%	140%
Ledsagning	290	1,1%	1,7%	145%
Korttidsplats	290	0,5%	1,1%	233%
Dagverksamhet	290	0,4%	1,1%	269%
Avlösning	290	0,4%	1,1%	309%
Boendestöd	290	0,2%	1,2%	622%
Annat bistånd	290	0,2%	1,3%	672%
Kontaktperson/-familj	290	0,1%	1,2%	794%

Fotnot: Medelvärde för Timmar per dygn avser antal hemtjänsttimmar per månad per person delat med 31. Källa: registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning, Socialstyrelsen

K2.2 Osäkerhetskällor

K2.2.1 Täckning

Statistiken baseras på en totalundersökning där det råder en lagreglerad rapporteringsskyldighet för socialnämnderna.

K2.2.2 Mätning

Omfattningen av mätfel är okänd, och är inte möjlig att utvärdera direkt i insamlade data. I samband med inrapportering sker en återkoppling till kommunerna för rättning och komplettering. Dessa kontakter skedde manuellt till och med referensåret 2013. Efter år 2013 har denna återkoppling gradvis övergått till helt automatiserade återkopplingar. I dagsläget finns ett upparbetat varnings- och felprotokoll som justeras efter behov. Om ett en kommun försöker rapportera in ett ”fel” godkänns inte inrapporteringen. Varningar accepteras men dessa anges vid den automatiska återkopplingen så att kommunen kan validera de inrapporterade varningarna. På detta vis notifieras uppgiftslämnarna om uppenbart felaktiga värden, och ges en chans att korrigera värden. Det görs också periodvis uppföljning av de inrapporterade uppgifter som ser mest orimliga ut (är mest avvikande).

De data som rapporteras in är, med ett fåtal undantag, automatiserade extraktioner ur befintliga administrativa databaser.

K2.2.3 Bortfall

Vilka kommuner som inte rapporterat in för olika perioder (vid dags dato; oktober 2022) återfinns i tabell 2. Bortfallet är en kombination av stora och små kommuner. Notera att de allra senaste perioderna inte visas i tabellen; bortfallet kan nämligen vara mycket stort senaste perioden; ibland är det över 100 kommuner som inte rapporterat i tid. Efter ett par, tre månaders fördröjning inkommer dock i stort sett alltid rapporteringen ifrån alla kommuner.

Tabell 2. Estimerat bortfall (saknade brukare, i tusental) för kommuner som inte rapporterat (totalbortfall) någon period (månad) 2019–2021. Avser populationen 65 år och äldre. (SOL1)

År och kommun	Period (månad)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
2021	Uppsala	.	.	6,0	5,9	5,8	5,8	5,7	5,7	5,6	5,6	5,5	5,4
	Jönköping	4,1
	Älmhult	0,6
	Nybro	1,0	.	.	.
	Örebro	4,5
	Ånge	0,4	.	0,4	0,4	0,4	0,4
2020	Ånge	.	.	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	.	0,4
2019	Linköping	4,9

Källa: registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning, Socialstyrelsen

K2.2.4 Bearbetningar

Inga bearbetningar görs.

K2.2.5 Modellantaganden

Inga modellantaganden är relevanta att göras.

K2.3 Preliminärt register jämfört med slutligt

Registret görs inte tillgängligt i preliminär form.

K3 Aktualitet och punktlighet

K3.1 Framställningstid

Uppgifterna ska lämnas senast den 15:e varje månad.⁴ Själva registret uppdateras sedan efter en knapp månad. Exempelvis ska data för perioden juni, med mätdatum den sista juni, lämnas till Socialstyrelsen senast den 15:e juli. Under augusti månad uppdateras sedan registret med uppgifterna för juni månad.

K3.2 Frekvens

Registret uppdateras varje månad med senast tillgänglig information.

K3.3 Punktlighet

Registret framställs enligt plan. Eftersläpning i inrapportering gör i regel att den senaste uppdateringen inte är komplett, men registret uppdateras med information löpande (vid varje månadsuppdatering).

⁴ Jfr. 3 § HSLF-FS 2016:86.

K4 Tillgänglighet och tydlighet

K4.1 Tillgång till registret

Uppgifter ur registret kan lämnas ut för forsknings- och statistikändamål. Varje begäran till Socialstyrelsen om utlämnande sekretessprövas. För Socialstyrelsens statistiska register gäller statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Aggregerade data från registret är också tillgänglig i den officiella statistiken, i Socialstyrelsens statistikdatabas, och via vår beställningsverksamhet.

K4.2 Informationsspridning

Information om registret finns på socialstyrelsen.se. Den officiella statistiken publiceras årligen, och tidpunkt för detta anges i Socialstyrelsens publikationskalender.

K4.3 Dokumentation

Registret dokumenteras ytterligare på socialstyrelsen.se, inklusive detaljerade beskrivningar av variabler och värdemängder.

K5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

K5.1 Jämförbarhet över tid

Det finns ett tidsseriebrott 2013 då Socialstyrelsen gick ifrån att samla in data via konsult till att självt administrera datainsamlingen. Före tidsseriebrottet samlades data in om beslut; när Socialstyrelsen tog över insamlingen ändrades observationsobjektet till *verkställda* beslut.

K5.2 Sammanvändbarhet med andra register

Uppgifterna i SOL kan användas med andra personnummerbaserade register.

Allmänna uppgifter

U1 Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppgift som behövs för forsknings- och statistikändamål och uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförligt till den enskilde får dock lämnas ut, om det står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller EU:s dataskyddsförordning⁵ samt lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Därutöver gäller vid behandling av personuppgifter lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

På socialtjänstens område finns även kompletterande regler i 12 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

U2 Bevarande och gallring

SOL är ett register där personuppgifter ska undantas från gallring. Registret omfattas av Riksarkivets föreskrifter (RA-MS 2020:22) om undantag från gallring och gallring hos Socialstyrelsen. Primäruppgifter, dvs. underlaget till registret, får gallras fem år från det att underlaget kommit in till myndigheten.

Registret är ett så kallat levande register, vilket innebär att löpande uppdateringar kan ändra data även historiskt. Omedelbar gallring av felaktiga uppgifter är tillåtet enligt RA-MS 2020:22, vilket medför att tidigare versioner av registret generellt inte sparas av Socialstyrelsen.

U3 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsen föreligger enligt lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och enligt förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter.

U4 Internationell rapportering

Ingen EU-reglering finns för registret.

Rapportering av statistik från registret sker till OECD, Eurostat, WHO, och NOSOSCO.

U5 Historik

Fram till 1994, ansvarade Statistiska centralbyrån för officiell statistik om äldre- och handikappomsorg. För statistikåren 1994–2006 baserades statistiken på mängduppgifter. Statistikåret 2007 införde Socialstyrelsen en personnummerbaserad uppgiftsinsamling som underlag för officiell statistik om äldre- och handikappomsorgen. Sedan 2013 har Socialstyrelsen samlat in uppgifter om insatserna varje månad.

U6 Kontaktuppgifter

Frågor om registret kan skickas till funktionsbrevlådan för teamet socialtjänst:

Enhet: Statistik 2

E-post: sostat@socialstyrelsen.se

Telefon: 075 247 30 00

Versionshistorik

Version	Ändring	Datum
1.0	Dokumentet är nytt	2023-01-20